

F O A I A

pentru

MINTE, ANIMA SI LITERATURA.

Nr. 14.

MERCURIU, 6. APRILIE

1855.

LUCRAREA.

Trupulu omului are lipsa de lucrare, dora in mai mare gradu inca susletulu, nu cumva prin ne-lucrarea sa se depiera in ticalosia; si pentru amendoe e mai de lipsa tocma in aceia etate, in care printrensa se poate ajunge aceea putere, si pretiu, care mai tardi debue numai a le pastra, si imulti. — Lucrarea castiga, si creedia in junia, in etatea barbatesca desvolta cele mai nainte castigate; dar atunci este fara de folosu pentru cei ce in junetie nimicu n'au adunatu, intocma ca caldurósele ale sorelui radie indesiertu lucescu spre acelu pamentu, in care nu sau seminatu, candu lau moieatu ploile de temna; caci lucrarea in siacare timpu are propria sa destinatione, care se muta, precum omulu propasiesce in viatia. Decumva omulu nu o lasa a servirsi ceea ce dupa natura sa tocma in acelu timpu a vietiei ar debui se sevresca, mai tardi indesiertu o pretinde aceiasi dela densa. — Deci de voiesci tinerule in anii viitori a posede ceva, ca se aibi ce pastra, acum eti aduna si timpulu nerevocaveru nolu lasa indesiertu ca se apuna. — De nu vei se fii golu, si lipsitu atunci, candu din tesaurule adunate debue se impartasiesci si pe altii, acum eti imple mintea si inima la acea fontana, ce nencetatu isvoresce din regiunea binelui, si a dreptului.

Incordatiunea trupului intaresce medularile, si le face flesivere. Incordatiunea spiritului desvolta puterea conoschitiva, si intaresce vointia. — Trandaviea dora mai in mare mersura storce trupulu precum si intrecuta incordatiune debilitédia geniulu omului, rapesc soliditatea carapterului, si ascutimea mintei. Printrensa timpuriu imbetrasescu trupu, susletu si ajungu la vesceditore ne-

putintia. — Iuse omulu de natura, asia determinata, destinata spre lucrare, nu poate indelungu se remana fara ocupatiune, si aceea differinta este intre lene si lucrare, ca lenesilu se deprinde cu lucruri de nimica si nefolositore, pana ce seriosulu lucratoriu se deprinde cu folosu. Suma nemicurilor care mintile lenesiloru cu un entusiasmu demn de compatimire le imbracatosiedea, si susfletelor loru sierbescu spre nutrementu — este fara de capetu. — Susletulu loru fiindu angustu, numai forte pucinu pot in sine se cuprinda, si asia iute se imple de alimentu neputerosu. — Si nu arare acestea nemicuri mai multu le pretivescu, ca barbatii intielepti ponderosele objete ale serioselor sale deprinderi. Ei sunt copii carii nici candu nu se desvolta, si cari pentru desfatatiunea loru in tote dilele ostedia noane midiloce de jocarii. A se desfata atata insenuna la ei, catu a se ocupa, si a lucra.

Déca lenea e suntele multoru rele, dincontra lucrarea a multoru virtuti. — Aceasta te face patientu, statornicu si seriosu; sentiemintele le supradica peste desfatiuniile lumesci, si desemna scopu lucrativitateli loru; infrenedia facultatea imaginaria, leganduo de cngretatiuni momentose, si seriose, retacirile inimei au le previne, au le sta in contra, tienenduo totunadata intre desfintii termini ai activitateli sale; ascutimea mintei precum si soliditatea vointiei o inalta prin aceea nentrerupta lucrare, spre care boldesc pe acestea; — ca retrage dela lume desfatiuniile, si apasatoriulu ei juga le face nelipsitorie; — padiesce de amagiri, si eschide dela inima atari bucurii, ce i-ar rapi verguriea, si nobilitatea ei. — Ferice de noi, deca n'avemu timpu a face reu, si nemicuri nu e mai salutarui unui june, ca nentrerupta lu-

erativitate, care asia sei pretind'a totu minutulu,
catu nimica se qui remana pentru a se da dupa
uritate sensuale desfatiuni.

Nu se poate intipui faradelege, la care se nu
duca lenea. — Omulu fiendu fara ocupatiune, me-
ditedia de reu, si acesta cu data ocaziei lu ese-
cutedia. — Prin nelucrare spiritul cade viptima
celor mai selbateci, si mai scalciate pareri si
intipuiri, inima va si campu de lupta celor mai in-
giosite poste, si desfrenate sensualitati. — Ca se
scape de trandavia — pe care desfaptul lucrariei
totudeauna a o urmari nu incetedia — pentru im-
prastierea cugetelor, si desfatiuni omulu alearga
intr' acolo, unde nu da de catu peste intristare, si
muiea; va si siesi spre ura, si cu tota apasatorea
greutate a desperatiei sale stari seva intorce spre
acelu placutu obiectu, ce autiu ei va obveni. —
In contra atacurilor reintiei, si amagirilor sen-
sualitatii n'are arma de aparamentu. — Spiritul
celu estorsu de tota puterea prin lene — cea mai
mica resusflare a postelora lo domolesce, si lu ra-
pesec cea mai debila irapitione a patimilor. — Nu
pot se steie inprotiva nici la omu, nici la ori ce
altu lucru, si negresitul va cadea robu amendororu.
Peste pucinu sim' o viatia spirituala se adencesce
in aimortire, destramare, si timpire de minte; —
facultatea imaginaria se intuneca, vointia se
desputeresce, carapterul se immoie, omulu moralu
se garbovesce, si tota viatia se pare cumva a pes-
trece in trupu, pe care al' nutri, si indestula iau
fost tota lucrarea si deprinderea in viatia.

(Va urma.)

U M B R E.

II. Epitafiu.

Caudu viaf'a tota se 'nnoesce,
si se 'mbraca 'n stralucit vestimentu,
Singurul pieptulu mieu se vescediesce,
si-mi plecu capulu greu catra mormentu.
Pentru mene singuru in natura
nu se affa mai multu nici unu locu!
C'am plenit u dilelor mesura,
si-am trecutu prin alu vietii focu.

Au nu voiu se maiu vediu acestu sore,
ce viat' ami rece a 'ncalditu:
Neci aceste stele lucitorie
'n campulu cerului intrauritu;
Necu faci'a lunei argentele,
ce aride celor tristi prea blandu?
Ci voiu si cu osa putredite,
că si Lazaru, in mormentu jacundu!

Inse si la men' curundu, Christose;
se me strigi afara, tu se veni!
Se te vediu in carnea-mi si 'ntre osa,
candu tu vei se judeci morti si vii!
Catu esti viat'a si 'nviaarea,
tu repausulu susletului meu:
Dela tene singuru mangaiarea,
că faptur'a tot', acceptu si eu!

,Lasat' am osa-leme in tierena,
din care manu-leti m'au formatu.
Ci susletulu nefacotu de mana
in senulu teu, Domne, l'am versatul.
Ca credu, cumu crede unui parente
plecatulu filin, in alu seu cuventu.
Si rogu sienti'ati en doru fierbente,
semni dai viatia dupa mormentu.

Repausu acceptu dupa lupta lunga
se affa 'n tene recoritoriu,
Si umbr'a mortei se nu m'ajunga,
ca tu esti, Domne, alu mieu ajutoriu!
Ca 'n tene singuru numai viaza
sienti'ata tota de pre pamantu,
Ori unde ajunge cresc'ati radia,
si io sienti'ata ta inca sunt."

Asia la scaunulu fora de morte
se rog' unu susletu crestinu plecatu,
Ce catra ceru din amar'a sorte
că umbr'a norului s'a inaltiatu.
Da faptelei si bun'a credentia
lucean curate că a lui vestimentu
Er Domnulu dulce 'n buna volientja
l'a 'mbracisatu in repausulu santu.

РЪСБОІУЛЯ ЛІМБІЛОРЯ.

(Братаре).

Ші граівріле челорѣ din Пътжитвля Іашілорз
се азпіръ зікінд:

КБІЦЕТЬРІ.

I.

Оаменії каре аз ешіт яз рънд астъзи, літ-
рапі, оамені політіці, артініті ші алдій, жу цеэра
Молдовеі, сжит ачеі тінері каре кв вр'о дозъ-зечі
de ani таі жнаінте ера въпосквді сав пітіе de
Nemci, сав капете строншіті, ші кв депутіреа de
Франдзі, жнтродась таі тързів. Нічі о літвъ
жп азте нз аре вп кважт дестял de пттернік ка-
съ еспріте диспредзітоаре септіфікаре а птмелі
de Франдзі кв каре впні вътражні din Молдова
пореклісеръ тінері de не яз 1835, оаменії de
астъзи.

Ачеі вътражні че се пъсквсерь жп цітвеле ші
кафтапе, жпчет къте жпчет аз птърсіт літвіа, ші
кътвлі аз ретас Nemciлор ші Франдзілор.

Квріаазъ пълчіре отпесакъ!... De ші вп
патрап de веак апроане аз трекут de атвчea, то-
твші зртъм а не кіема тінері, ші пі се паре
къ сжптем копілаші кв плеце літві аз не яз
1835; tot ne жогъщіт кв densmirea de Bon-
жжріші, порекъ іскодітъ яз 1848. Dap vai de
тінерімеа ачеаста ші de тінереділе ачелі тіне-
рімі! Франдзії ші Nemci de яз 1835, вожж-
рішті de яз 1848, сжит алві, спрі, ші чеі таі
твлді жп въреста челор че ера вътражні не кънд
ам ресъріт поі.

Оаменії de астъзи, вітв къ вп аз авт тіне-
рідъ! Жп zioa ресъріреілор, не яз 1835, чел
таі тжнпр din ei ера таі вътражні жпкъ декът
чел таі вътражні din вътражні, фіе ачел вътражні din
времеа челор жнтыі Nemci!... ші de яз 1835
пъпъ яз 1855, адікъ, жпт'вп кврс de 20 de ani,
таі твлт аз тркіт Молдова декът жп челе de
не зртъ дозъ веакзрі. Віеада пърінділор аз тре-
кіт літві ка вп різ че квръ пріп лівезі ші гръдині
ші се нерде фъръ вієт жп Сірет. П'єкът ера
ei denарте ші стрыіні de воінічні че dormt de
Валеа Алвъ, не атъта не-ам пъскват ші поі
stryіні ші denарте de дъновії. Жнтьплъріе
літві de п'єтріців таія яз грапіда дереі;
вълтьшагвя веакзлі жі гъсіа ші лісса лівішті!...

Ei аз дескіс ожі жпт'вп ліагъні тоаде de
овічіврі оріентале; поі аз ресъріт жп ларта

ideілор позе; ожі ші гжандза пърінділор се жп-
френта яз ресъріг, а пострі ожі став ціотігі спрі
апз!

Есте о ворвъ церпесакъ: Съракв Стефан
Водъ, зnde їсъ вадъ!... Жп джкіцвек кътв
одатъ къ аз ешіт din тортжт вп егретомо, вп
Ворнік de цеара de сас, вп воіер de Орхеів, вп
Хатман адевърат, вп Къпітан de търг, сав такар
чел таі асквіс Постелічел din Адзапреа дереі
каре аз іскъліт десровіреа вечінілор яз 1772, жп
вісеріка Треі Іерархілор. Оаре Хатмана ачела
ар пттіе се'чи квноаскъ хртаний жп Молдовеі de
астъзи? Хайнеле, параввріле, пттжілті, аз ліват
префачере, пъпъ ші літвіа, пъпъ ші птмелі!
Стефан Водъ с'ар креде жп алтъ цеаръ. Пентра
одихна світетвіа сев п'амі допі се таі віе Сте-
фан Водъ, кіар ші de ар фі кв пттілъ. Че ар
фаче ел не вп пттжіл вnde п'аг таі ретас време
de зтвра ліві тъкар?... Ворва ліві п'амі есте
літвацивіа пострі... Стрепеноподії Брекенштілор,
Драгомірештілор, Мовілештілор, і-ар зіче жп
вересві, жп оде ші жп прогъ: Ероуз лівстрі!
тротшета глоріеі тале пепётръ апітіле бравілор
ротані de admіръчізне грандіоась ші neindephi-
савіль пептръ терітвя пе ділівінчівілітъчівіе
тале!... яз каре лівкврі фрітіоасе de ші пеітілі
жівіле пептръ дълсвя, Стефан Водъ, віетвя! ар
холва ожі ліві чеі жнфрікошегорі!... ші с'ар квак
еарній жп тортжт... Mi-e таітъ къ жп зіоа
de не зртъ, кънд тртвіца череаскъ не ва кіема
ла цідеката чеа таре, нз не вом пттіе ділделеце
кв стретошії пострі, піці жп літвіа, піці жп ideіл

Будеі Стефан Водъ се не азъ!

Съ спн дрепт, ресініреа чеа івте а трекут-
ліві тъ пттрзnde de жале!... літва дормелор позе
а звртіт ръсіні песте ръсіні жп сочітатеа Мол-
довеіаскъ аша de гравнік ші de темелік, кътв
се паре къ нз аз пттгт фі алтъ лівкврі ші алтъ
овічіврі декът ачесте de астъзи. Жале шеа нз
есте жнсь къ аз трекут, дар къ аз трекут фъръ
аші лісса тестаментъ; ръсініреа кв каре с'аз
стінс трекутъ дінтре поі есте цідеката чеа таі
жнфрікошать а ачелі трекут! Че есте вріднік
de тркіт нз тоаре!... Буне сжит фантезе de яз
1772 пъпъ яз 1835, каре вор ретына дрепт фаль
ші фолос жп хронічіле дереі?... Буне сжит п-
теле незітате de попор?... Трекутъ вп торт
ші de тот торт! Dap таі жнзілте de а архіваде-
ріна вечінікъ не секрізя ліві, съл таі прівіт п-
пір... Nз се дитъпль адеес-опі жпт'вп лась зп

торт пе каре дн віеада лві п'ял івніа каспічі?.. Коній днсь, рхделе, вечінії се стрігів, прівеска днкъ одать ла ел, днші адкъ амінте de вінеле ръпосатвлі ші дн петрекъ ла гроапъ кв дн фримош ші крещітіск: „Дампезез съл ерге.“

Съ зічет ші поі, Дампезез съ ерте трекв-тъ! днсь, ка вечінії ші рхделе, съ лвъш аміонте че аз звєт ввп ръпосатвлі?

Сълтем de іері; п'ятёт днкъ се не амінім кътева din овічеіріле конілъріе поастре, овічеірі че пз вор трече ла коній пострі.. Адевърат, євш ініть Молдовенеаскъ, дар аз фост коній дн doi пері: пе-ам п'єскът дн Молдова въ-тржть; ам сьнт стрыпнтьтатеа; de ші капъл пе есте de Neamт, сав de Француз, авем о даторіе фіеаскъ de а арпка кътева флорі пе тор-тажтвя трекв-тъ. Ва вені времеа, дакъ п'ял ші сосіт, дн каре ші поі, чіперій de пе ма 1835, чіперій ші конікіріштії схрі de астъзі вом фі кі-таді вътржні; вом фі цідекаді, пз днпъ чеса че ам фънкт, дар днпъ чеса че тінділє стрекітє ор-соноті къ аз трекв-тъ съ фачеш; вом фі осжннді. пз днпъ гретатеа лвітє ші а времеа de атвичеа, чі днкъ пагіма піртізілор ші днпъ плаква опініеі тшлдімі. Бомра трекв-тъ че днітвекъ кънд ші кънд о нарте din віеада поастре лімікъ, се дн-прыштіе. Молдова вені ші се днфьцішазъ-ка о п'я-дре деась ші таре, кnde тонаръ аз тьят івте дн дреанта ші дн стънга фъръ а фі днкънат времеа de а кврці ловла. Илагла, адікъ чівілізаціа, сърнеште не фіе каре зі ръдъчінеле ші префаче кодріа дн квртвръ, квртвра дн лап фримош, сар лапа дн кътнії подітоаре... Ла zioa жде-къде, поі пе вом тъглі къ ам фост топорашії тшлкі, іар стреношії пострі, кв че съ се тъп-нії серманії! фіоріде каре аші врэ съ арпка, ле-ші квлеце пз п'ял дн віеада політікъ а трекв-тъ, дар дн челе твіле овічеірі каспічі, din каре твіле пе-аз легънат дн фашъ, ші de каре нірнії пострі се резьта дн zioa лвітє!. Мал-те din еле аз ретас, дар серманеа! ршшноасе ші асунсе.

Французії зікъ къ оаменії чеі тарі пз аз пічі п'єріні, пічі вршаш!.. Поате аз п'ятё се зічет ші поі ка днпшії, де ші пз сънгет тарі. Ни-тікъ пз таі леасъ Молдова de астъзі вв трекв-тъ, ші, фъръ треквт, сочітъцілє сънг шкюапе. Надіїле каре аз пердкъ шірка овічеірілор чъ-рінгешті сьнт падіи фъръ ръдъчінъ, пестаторпі-ч, сав, кті зіче ворна че проасть, пічі Тарі,

пічі Молдован; літва лор ші література пз аз темелі, ші падіоналітатеа атвічє есте п'ял о днкінгіре політікъ.

Овічеіріле п'єрінгешті аз п'єрісіт клааселе квітівате; ачесте клаас с'ав депъртат de фізіономіа попораль прекът с'ав депъртат de традіційле воіерешті.. Съ пз пе днщелът: дн Молдова, астъзі, екзіст чіпврі, дар воіері пз таі сънг!.. авем пропріетарі, амплюаці, вогаці, спеквлапці, поєді, адвокаді, професорі, алегъгорі, оамені таі віне сав таі ръв кресквді.. Чіше п'ар таі зіче астъзі ом de каса квіа? Кредінде, ворва, ера зпа ла воіер ші ла пльгар; ачеса легътвръ с'ав днітрервп!.. о пръпастіе адъпкъ деспарте астъзі отвл поз порекліт воіер de попор, ші пръпастіа ачеса се кіамъ штіпода. Пе кът воіервя крещіт дн idei ші дн днвідътвръ, пе атъта попорвя ре-шіне дн зртъ. Дн времеа трекв-тъ воіервя вор-віа, трія кв ддерапъ, прекът ар фі ворвіт кв алт ал сев пекътвпіт; се днщеленеа амъндоі дн літкъ ші дн idei; астъзі днв днщеленеемш кв іоіма п'ял ші тревве съ днвідътм літва лві. Ел пз таі есте п'єрісіт поі днкът вп капітал сав о срдіс топраль сав пітореаскъ. П'єріні пз кв-попітеа срдіа пітореаскъ... Авем дар о даторіе сожнть, фіеаскъ ші падіональ а квлеце одоареле відеі п'єрінгешті. Непорочіре лігератури, пе-дангъ дн idei, каре дніпекъ ші отоаръ дн днеріле ротънешті десволтареа спіріглві ші а днкінгіре, віне din прічині п'єнітіпцеі літвеі ші а траді-ційлор п'єрінгешті; література ачеса пз аре ръ-дъчінъ пічі дз роадъ.

Кънд Драгонії ші Ръдвлешті а літератури аз дескілекат пе цертвріле ротънє, пз аз дн-днітіс зрекіле съ авдъ de віде вате вжитвя, че літвя ворвіа ші че ворвіе співле ротънїї; пз аз азсіллат пічі жалеа, пічі ввквріа къпітічелор; пз аз апіншт ініма лвітє!. Ръдвлешті ші Дръгошештії, фігарі de ла Таріла Вавіоновлі, ворвіа латінешті, впні італінешті, алді пз штіеа пічі о літвъ, впні га-лінешті.. кті п'ятеа еі се днщелевагъ ротънешаска, адікъ.. о літвъ пльтьфігъ de докъ шії de аші дн лакрімі, дн сънце, дн кътвтвра стелелор ші а патврі?.. Дн лок de а зіді о література кв та-теріаліа падіе, пе-аз адкъ хабсв п'єнгтос а пое-ділор, а днвідъцілор, а технологістілор, а гра-матічілор імперіе ресъртепе каре алерга, віеада лор днітреагъ, днпъ вп квемаг поз, о регълъ іп-ченіоасе, о логогріфъ; ші пе-аз префъкт пе поі

ромънії Арделені, Молдовені ші Бакарепігеві дп Трієстії під Badiseii веаквлі в ал XIX.

Дынезез се ва фаче тіль кв поі ші ва трітіте вре вп Шатполліон ка съ тълъчеаскъ зрушілор пострі опереле ші літвіле че пе-ав адас Дръгопештії ші Ръдешті, ачестій.

Дакъ есте ка пеатвя рошъп се аівъ ші ел о літвъ ші о літературъ, спірігвя півлік ва пърьсі кыле педанілор ші се ва дндрепта ла іс-ворбл адевърат: ла традіціи ші овічевріле пътжитвлі, віде став аскюсе дакъ ші формеле ші стівля; ші de аші фі поет, аші квлеце тітологія рошъп кареї фрътоась ка ші ачea латіпъ саз греакъ; de аші фі історік аші стребате пріп тоате бордееле, съ дескоңър о амінтире саз о рвріпъ де аршъ; de аші фі драматік, аші къльторі не тоате талвріле рошъпешті ші аші квлеце літвя.

Ан ацівіс департе, департе ші нв преа де-парте, квт зіче къпіквя. Сжитем дп тінітвал важків, віnde треввє съ фаче кіпвя треквтвлі...

Къді аni се маі треакъ, ші хайнел, літвя, овічевріле соціетъді, веі de іері, се вор кв-фінді. Квт вом фавріка атвнє драма саз еле-фія треквтвлі? кв че вом тълъчі історія дакъ нв квпоаштет свідетвл торгвтвлі?... че ва пітва фі пропъшіреа дакъ нв вом шті de віnde аз пор-піт?... Че тжигъере пітём сімі поі, останії пропъшіреі, дакъ нв штім тзріреа ліптеі?... Че соів de пъріпі вом фі дакъ ленъдьм тоате мон-теніреа пъріпідеась?..

Къпічеле тапчелор, стахіїле понділор, по-вестіле келаріків, пріетенікіл ціланашілор, окара ші захарбл цікпънесеі, гречеаска даскалвлі, ші кътє атв овічеврі ші кредінде каре с'ав дас ші п'ор маі вені, сжит легате к'о віеадъ політікъ ші торамъ овштеаскъ, історія філософікъ а времілор треквте ші дніродақіа времілор позе.

II.

Къді джі архікъ чіпева окії не чеа че съ кіашь Література Ромъпъ, підіпе ні рарі про-дакдії потв аі опрі кв пльчере; підіпе днідест-леазъ тінтеа ші ініма; челе вітте сжит коні-харьї, черкърі фъръ формъ, а върора прец съ пітві дп костя тінографіеі, ші дп днікредіреа че аз авторіїлор къ нв се потв гъсі лакррі ші фрътоась дп літвя. Пептвя а днідесе пе алдії треввіе граматічеле ші лексікопеде а федірітілор літві нео-латіп de астъзі, саз де нв, ешті сійт

а гъчі, ка чімілітвреле Даві Р, днідесе а квін-тілер скімосіте de сістеме ценілор поі.

Къді тъ аштепт ла вре о idee позъ, лътв-рітъ, ізворітъ din тінтеа рошъп ші скоясь ла літвіпъ дп літвъ рошъпъ, джі адак амітє къ ideea ачea ат четіго дп авторі Франдезі саз Nemci, ка deосевіреа, джіс къ ачесті о еспріма-серъ ліпъ, фрътоась, фъръ сімъ, ші аі пострі о префакѣ дп логогріф. Был префаче тоатъ літвя дп іспе, алтвя дп щіе, алтвя дп ів, алтвя дп дж... de нв шті квт съ те джторчі днітре ачесте патрі піпктврі кардінале а граматічілор.

Nв mai есте ергат рошъпілора гръї рошъпешті, съв осъндъ de ігнорандъ; о шаре парте din ачей се джчеркв а скріе ші-ав дат квжитвл а скі-мосі че есте, ші твлії вроескв а фаче о літвъ позъ: чеі прокопісі съв квжит къ сжит прокоп-сіді ші аз idei, чеі пејпвъцаці пептвя къ дорескв съ парь фівъдаці; пічі вівл нв гінденте къ літвеле се факв пріп време, пріп скріери ввое, дніпъ ржандъ ші спірітвл націоналітъділор! Адевърат, певоіле позе через тіжлоаче позе, ші идеае позе аз треввіпі де квінте позе, дар певоіа треввіе съ ле dea ла івалъ, съ ле креезе ші съ ле джінітжітепенеаскъ. Съ фіт сігврі къ віnde пе-а треввіи чи квжит, певоіа дж ва іскоді, пе дніпъ сістема квтървіа саз а квтървіа, дар дніпъ лодіка літвей пе каре нв о факв пічі фівъдаці пічі лексікоапеле.

Дп веаквл ал XVI, къді Европа ера ла піпктва віnde сжитем поі de вре о дозъ-зечі de de аni, ла ренаштреа штінделор ша артелор, педантісміл атмерінда літвеле de о соартъ че вре шталь асемпаре кв соарта літвей пеастре. Латівіствіа джека спірітеле; пеолоісміл цілеа доз de таленг; іскодіреа de яквітє ера фенікі! Къ кът о карте ера пінъ de сістеме, къ кът ера маі пејпделеась, къ атвта се пъреа маі фрътоась ші маі сявлімъ! Неданії се федічіга звії пе алдії... ера епоха лор!! Не ачэ време тръяа Равелé, вп от каре штіеа латіпешті дар ворвіа кврат франдзгешті; квт с'ар зіче астъзі ла поі, вп от че ар піті франдзгешті дар ар ворві, къ тоате ачесте, рошъпешті. Ачест Равеле pidea de педанії карії діспоіа терез латівіаска врінд а скімосі франдзгешаска. De с'ар іві пе джітвріеа Джірреі вп Равеле, вп с'ар ршіна се зікъ ші de поі къ десноіем франдзгешаска ка съ скімосім рошъпешаска.

Nв есте din нале афаръ а джътна атторії

Ардео-Ромъно-Молдовенія літва францезъ din
векъл аз XVI; таці din Двор вор сокоті къї о
Фрътвъръ саз о французтаре din системе ші
скріеріле вестіре de астъзи: de пілдъ:

— Mon ami, d'ond viens-tu à ceste heure?

L'escholier lui repondit: De l'alme inclyte et
célèbre academie que l'on vocite Lutéce.

— Qu'est-ce à dire? dict Pantagruel à un de
ses gents.

— C'est, repondit-il de Paris.

— Tu viens donc de Paris? dict-il. Et à quoi
passez vous le temps, vous autres, messieurs es-
tudiants au dict Paris?

Repondit l'escholier: Nous transgressons a se-
quane au dilucule et crépuscule: nous déambulons
par les compites et quadriviés de l'urbe; nous
despumous la verbocination latiale, et, comme
verisimiles amorabonds, captions la bénévolence de
l'omnijuge, omnisiforme et omniogene séxe féminin.*)

Аз тревзіт літвеi Францезе дозъ векърі
пептре а се дескврка de барварісмъ педантіс-
твъ! I-аз тревзіт вп шір de оамені ка Рабелé,
Паскал, ші авторій ал XVII ші ал XVIII век
пептре а се квръді de латінісм ші de Italianism,
ші а се пнне по калеа еi.

Че есте література de пк кіар експресія віеції
зної пації? Жиріріре літературелор, ка съ фіе
дреантъ ші лециятъ, тревзіе се іась din gradъл чівілі-
зації, din анакареа національ, din фріріреа стъреі
морале, соціале ші політіче; тоате ачесте еле-
менте тревзіе съ се жишире делаолалть. Кінд
вп попор тоаре, пітереа літературе лії есте
тоартъ; ретънє пнмаі о резервъ de idei, кае пк
сжит а пічі зної попор жи deocevi, чи а оменіріеi
Жиці, фіръ deocevi de timprі; iap форма
векіе жицвінцідатъ ла лакръл поэ пнїа та декътъ
о цівкъріе, Чине жицвінцідатъ форма літерату-
рілор векі, жиціе попорыл ачел тоорт въ гандъл
ші въ піраввріле лії, въчі література пк поате
фі de кът хаїна зної фіпці.

Dap che есте пептре паціїле че се рътъческъ
жи жицітвъ педантісм а формі, а квінтелор
ші а томіцеріе стрыпілор?

De mipare есте къ ротъній аз жицептъ въ
педантісмъ кънд пнда паціїлор пітеа съ ле фіе
de жицвъцітвъ. Італіені, Срапіоні, Французії
саз десбътвът векърі жицітвъ жи фашеле педан-

тісмълі de tot фелізл, пнпъ че, жи се фръпіт ші
аз ліат de сеамъ въ ал XIX век дні Христош
пк сеамъпъ въ ал XIX век жицітв de Хс; въ
кредінцідате аз ліат префачере ші жицітвіре, въ
аместекареа пороаделор аз аместекат ідеіле ші аз
алкътвіт одать въ позе падії ші літви позе, днпъ
жицътвълъріле позе а ле оменіріеi. Веакъл ал
XVI, зіс ал ренаштереi, пк'ї азта декът реакція
літвеi жи літвеi, штінді, ші кредінці, пк реексаала
спіртвълі попоарелор жи контра педантісмълі.
Че пі с'ар пъреа оаре се жицъліт не вліді о
манінъ въ тостії тврчешті, въ фрак, ші не кап
къ коіф Roman? Пе театръ асемінеа жицътвъ
мінте се кіамъ анакронісм, жи література пе-
dantism.

Педантісмъ аре твлте рамбрі, дар пічі зної
пк'ї май апріг ка педантісмъ квінтелор, пептре
въї чел май зшор... Квінтвъл е вогъшча челор
сърачі, фіръ de жицвъцітвъ. Еагъ кътева ръп-
дірі dint'o брошвръ французеасъкъ скріс de въ
ротън вестіт, днпъ о тълъчіре ші о компараціе
а дозъ літвеi, жи кіпзл зртътор:

Італіенеште — Ротънеште.

Campidoglio	Капітоліз
Nazione	Націо
Ragione	Рагіо

Бртеазъ брошвра астфел: Quelques citations
mettront a même de comparer et d'apprécier les
ressources de la langue roumaine; de пнлдъ:

Italien

Chiama gli abitator' delle ombre eterne
Il rauco suon della tartarea tromba!

Ротънеште

Кіамъ локвіторії етерпелор змвре
Равкъл съпет тартареи тромбе!

Алъ пнлдъ

Lorsque du créateur la parole féconde
Dans une heure fatale eut enfanté le monde
Des germes du chaos. (Lamartine-le Désespoir.)

Ротънеште

Кінд ворка тандіферъ к'о зръ креатоаре
A zic ce фіе літвеi жицітв'о фаталь оаре
Din цермінії лії Хаос... (Елад-традавіціе).

En faisant une inversion littérale de la tra-
duction roumaine, nous laissons Mr de la Lamar-
tine juger la quelle de ces deux langues était

*) Pantagruel. Liv. II. Chap. 6.

la plus capable d'exprimer sa pensée lorsqu'il entona le chant du Désespoir . . & . . (sic.)

Кред къ чеа таі дпделеантъ літвъ есте літва каре ацітъ не от аші тълтъчі гъндъ дптр'зп кіп ка тоді асквалтъторій съя поатъ дпделеце. № штів дақъ Дл. Ламартін съя пътранс de фртъседа тълтъчіре, дар тваді din поі каре сжитем Ромъні, търтъсітъ дп квает кврат ші дп фріка язі Dzez, къ пв дпделеует пітіка. Авторъ літвелор трапскіре аіче есте авторъ пі пъскочіторъзл зпні літві скосъ ма літвіn din цертінії язі Хаос, дптемеіетъ не о граматікъ дп ю ші зо лексікон de acemine... Алте падії аз лексікоане ка архіз а літвелор; поъ, Ромънілор, не треввіе лексікон ка се пвтет дпделеце че се тіпърешите дп Ромъніште, ші квнд зік лексікон тъ дншел; авет літва, граматіка, оперіле ші лексікондл Длгі Е; авет літва, граматіка, оперіле ші лексікондл Длгі Л; авет граматіка ші літва Длгі Б; авет граматіка ші оперіле Длгі С. ші алте пвтете літві, тоате спріжініте не граматіч, опера ші лексікоане?...

Рътъчіреа Длгі Ламартін прил література Ромънъ дмі збчє амінте де о продвкціе наре аз фъктъ оаре-каре сенсаціе дп време: історіа зпні къльторій прил селькътъчімеле Чехахъвлі. Авторъ спвне къ о тіpare паівъ, къ аз гъсіт, съв зп шпнте, о фънтынъ фртъоасъ, къ аль літпеде ка крісталы, дп каре се цікка Наіадел, каре фънтьпъ о кіатъ пвсторії къ пвтате, фъп. тъна Ламартінъ. Ноi, къ таі таре пвтате днкъ, ат къльторіт не зриеле къльторіе ші пе-ам дп, крединд къ авторъ плітвънд-се не Чехахъл аз префъктъ дп Парнас, ші къ не Мартін, зп зре вестіт дп тванді, аз дват френс Дл. Ламартін. Літва ші пілда Длгі I. Р., фънтьна язі Мартін, etc, пв скот лакрврі пічі трайічі, пічі серіоасе. Бна се кіатъ о воінкъ ізвіре де фантел сале, къ о петърцінітъ драгосте пентръ конії cierimъ, длі че а пъскют къ о връ креатоаре; епізодыл язі Мартін есте о фантазіе поетікъ че тіросъ de департе а тітолоціе.

III.

Дптр'зп цініт а Ардеалвді се іві ла 1848 о зі фртъоасъ не зп къши дптіс, зnde пагрвзечі міи de Ромъні ста се асквалте, съв арінеле хві стеаг дп треі колорі, кважотвл. Інтеліценціі арделене. Молдовені ші Молтені, прівежі а тв-врърілор din Длрі, прівіа къ вагае de інішъ

адвпареа, оштітъ грътадъ къте грамадъ, днвъ сателе ші цінітвріле de зnde венісеръ оаменії: Зп попор дптрег де ачелані порт ші ачееаші літвъ ка ші а попорвлі постръ, ста търец дп літвіна соарелві, ші пінтре сактане се віdea амстекате твлате сртвч; ачесте сртвч акооперіа пентвріле тіперітвзі de фртіе ешіt din Блаціші din скоалеле Apdeалвді, тіперіт къ таре квраців ші таре ізвіре de пеашвла ротънеск! Малтъ тіpare дпсвфа пріе-жілор спектаколвл фръціе кврате дптре сртвч ші сактане; фръціе пв птмай de сънде дар фръціе дп траів ші дп овічіврі, ші дп тоате реладілле. Сочіетатеа дп Прінчіпата, ка тоате сочі-тъділе векі, есте дптемеіетъ не пепогріврі, не інтересві че се прігопеск, ші пе іерархії; Apdeалії, голераціі птмай пе птмажтвя чел оквпа пъль да 1848, ші прівінд къ діоніше de песте шванді ма Длрі, адікъ, ма Молдова ші Валахія, алътгіа птмай о фаміліе патріархаль. Ноi Moldovenії, треп-таціі де дптъпплъріле історіе, тазілі, пеашврі, вресле, глоате, воіері ші фечіорі de воіері, віде пръпьдіт дп дптъперікъл дескълекъре, пв пвтэм форма о фаміліе патріархаль ка ачea арделеавъ де ма 1848. Прівежі дар, дпфъдшьтої ліптеі дп Нрінчіпата, а егалітъїи френтврілор, іар пв а оацелілор, зртаръ къ овій плін de тіpare зімі, тоаре фръціа ачесаста, ші таі къ, дптр'зп шпнзт de фіфокэр, ар фі допіт съ пв се фі пъскют фе-чіорі de воіері.

Дп зіоа ачea фртъоасъ зп лакрв дпсв ліп-сіа не кътилз Блажевлі.. літва!. . Інтеліценції, фрді ші фі а тілор de Ромъні adвнаці, de пе трівкнеле кътилзлі лівертъдії, пв коркіа ротънешите, ші вжотвл дпвіетор аз ачелі зіле търецъ пврта не deасніра капетелор о .вавілоніе de къ-вінте строніште ші ствілс din латінеште*), пе каре віедіи Ромъні пв ле дпделецеа пічі декам, de ші ле прітія ка сенне de тжітвріе: зікънд: о фі, дар... аша о фі!

Дптр'о сать съя doz de інтеліценціі че се афла атвочі да Блаж, птмай пе doi върваді і-ам аззір грънд ротънешите къ Ромъні, ші ач-сгії, къл ї асквалта ворвнд, сріга: аша! аша е! іар пв, о фі... аша о фі! — Бна din ачeа doi зічea: „Блгарій вр-з бпю!... тіліді че вра се зікъ бпю! Вра съ зівъ къ шпн'актм еї пе-аз дпкълекат п-пър, ші актм врэз съ пе пе ші шаоа дп спі-пар!“ Ал doile сріга: „Бігадівъ пе къти, Ре-

*) Bezi Організа джінінъріи din Блаж.

тънілор; сънтем тълді ка кавкразъл вразілор; сънтем тълді ші тарі къ Димпезе з е къ пои! — „Динтре-аchesti doi Ромъні каре гръя ротънешите, Българій л'з спънзрат не възл, іар не челалалт Ромъній л'з възміт къ фаль: Дипъратъл Монцілор!

Фрадій Арделені се фълескъ къ аз фост дештентъторії Ромъніеї ші реставраторії літвей; аdevърат есте къ системеле літвістіче с'аз пъскът дю скоалеле latine din Ardeal; де аколо, несте тълді, ка вън похойз с'аз ревърсат дю шесвріле поастре ші аз dat тъна иш педантісъл Moldo-Ромъно. Pedantismъl Moldo-Ромъно, тълт mai сверфідіал, аз продес о літератъръ фъръ віеадъ, еспесь крітічей, ші каре пічі о датъ вън вън къштіга дрептъл de житътъжтепіре дю сінъл въні неам че аз імпровізат шінгнателе баладе (кънтиче вътржнешти) кълесе ші скоасе ла льтінъ de В. Александри. Граматічій Арделені сокотескъ къ скъпареа ші ферічіреа Ромъніеї став пътнай дю системеле літвістіче; de ачееа Ardelenii с'аз осъндіт а се житърді десървършіт дю дозъ пацій: зпа, Латінаскъ, ал доілеа, Ромъніаскъ; de ачееа пічі о карте нъ съ тінъреще дю Ardeal каре се поать фі четітъ ші жицелесеась de тоатъ Ромъніеа.

Привіліштеа адгъпъреi de ла Блаж, адгъпъреа къвітілор Ромъно-Латіне че с'аз ростіт не къмпъл лівертъдій; ші четіреа скріереi Длзі А. Папіз (історія Ромънілор din Dacia сверпіоаръ) не-аэ життєміет дю ідеяа, къ системеле літвістіче аз амейт капетеле а тълтор Ромъні къ кап, дюкът ачешті парз, а нъ mai шті пічі скріе пічі гръи.

Історія Длзі Іларіз е персоніфікація въні сістем; ачеасть історіе нъ поате сложі de житъдътъръ Ромънілор, къчі система літвей дюеакъ свјетъл. Такъ шефій нъ ворбескъ літва солдаділор ші авторії нъ скріз пептре попор, анои de че тай пердз времеа дю ворве ші дю скріре веднцелесе?

Нъ зік піткъ decspre спірітъл даштъпое-а історіеi Романілор . . . сокот дисъ къ е време ка съ не опріт не ачеасть кале de партіде; de тълт че не вом лътда, de тълт че вом хвлі челалалте неамтърі, Ромъній вор сокоті къ сънт въні ші тарі din пъскаре ші се вор аквфнда іаръші дю соннълор аджик.

A. P.

(Ва зрта.)

МІРЕЛЕ КЪТРЪ ЛОГОДНИКЪ.

Мъ дупреві ізвітъ леле: de че съ рече къндз те възз?
De че п'зі факъ кърте deасъ, къндз вреаі тъпъ съ'ді о 'пкредз?
Еатъ'ді спвпз къ тъ 'пфіоръ, къндз прівескъ лі піна та,
Кътъ de палтъ дупаеръ своръші ізвеніті а о пірта.
Еатъ'ді спвпз къ тъ 'пфіоръ, къндз възз 'moda
къ те а 'пвінес,
Ш-але тале градіоре свлітапзла ле а атінес;
Къндз те 'пторчі ка ші пъвпзла ші 'ті ворбешти
дю літвъ греа,
Къ ешті вънъ екопомъ; да'ді mai плаче 'п соареа
N'ті da віна къ свлітъ рече, къ прівіндз ла хайні та
Кътъ de греа тътасъ есте ші-ашія 'ді плаче
а пірта,
Inima mi се 'пвълеште дю decspredz d'ачеств
даштапз,
Че фамлій decспоіеште, ші тъ 'пфіоръ d'ачеств
сатапз.
Біте волта семепатъ тотъ къ стеле че лъческъ,
Біте валае 'пквпзпать тотъ къ флорі че аколо крескъ;
Фрптеа'ді дар'певолтітъръ піртъ стелі de diamantъ,
Ші ла рокі 'п гарпітъръ нізге фоi, зічі, въ і галаптъ,
Nіче аквлз, пічі къташа тъна та п'а піпътъ;
Nіче шті че ферве 'п къкпъ къндз логоднікъ-а сосітъ.
Te къіешти къ кап'ді ферве кътє волте аі ътвлятъ,
Ші пе плакації пічі фабріка пічі ліпскапзла п'а 'пвептатъ.
Nъ съмдешти къ лътма таре, п'я те 'тврачі къ
дорзъл тез:
Ромънаші враві штівіе креште? — О Корпелів
воіз ез.
Ш' аста inima mi - o 'пгіадъ: кътъ de съкъ дю
вате а та
Ші de-а, паціеі дялчесеа дю веi, пічі шті къдета.
Ешті фртобсъ ші а ле тале възе свлітъ de съртатъ;
Дар ворбескъ о літвъ аспръ, чеа романъ-адежвратъ?
Паремісе к'аі фі вліпе пестрідатъ къ пъвпз;
Рече свлітъ d'ачеа къ тіне пічі, къ воіз съ тъ къпзла
— в — пз.